

Budynek starostwa powiatowego w Bydgoszczy

Obecna siedziba Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy położona jest w tzw. „muzycznej” dzielnicy miasta, w sąsiedztwie Filharmonii Pomorskiej oraz Zespołu Szkół Muzycznych. Jednak pierwotne przeznaczenie budynku jak i jego sąsiedztwo były zupełnie inne. Gmach wybudowany w latach 1904–1906, wzniesiony został jako siedziba urzędu powiatowego.

Pod zaborem pruskim Bydgoszcz była stolicą obwodu regencyjnego, a także powiatem miejskim. W związku z tym oprócz innych licznych urzędów, mieściła się tu także siedziba urzędu powiatowego. Po reformie z 1872 roku powiat był podstawową jednostką administracyjną wiążącą ze sobą ściśle administrację rządową i samorządową. Na jego czele stał starosta będący urzędnikiem państwowym, mianowanym przez króla. Ciałem uchwałodawczym i kontrolującym był sejmik powiatowy, a wykonawczym wydział powiatowy, podlegający staroście. W początkowym okresie działania starostwa powiatowego w Bydgoszczy nie posiadało ono odrębnego budynku. Dwaj pierwsi starostowie prowadzili działalność urzędową w prywatnych mieszkaniach, gdzie trzy pokoje wydzielone były do prac biurowych. Jednak administracja rozrastała się w szybkim tempie, w związku z czym rosły też potrzeby lokalowe. Postanowiono więc umieścić urzędy w jednym budynku, o którego budowie zdecydował rząd pruski.

Projekt gmachu urzędu powiatowego wyłoniono w drodze konkursu, którego zwycięzcą został radca budowlany E. von Saltzwedel z Poczdamu. Po zatwierdzeniu projektu przez miejskiego radcę budowlanego Carla Meyera, 24 maja 1904 r. wydano zezwolenie na budowę i rozpoczęto prace. Wykonanie prac budowlanych powierzono firmie budowlanej M. Czarnikow et Co z Berlina. Budynek wzniesiono na dotąd niezabudowanej parceli przy Bismarckstrasse 3 (obecnie Słowackiego 7).

W tym samym roku komitet powiatowy podjął budowę stajni i wozowni z mieszkaniem dla woźnicy (obecnie w budynku mieści się biblioteka Akademii Muzycznej). Prace przy budowie gmachu przebiegały sprawnie i już 7 stycznia następnego roku nastąpił odbiór budynku w stanie surowym. W lutym kolejnego roku wykonawca wystąpił z wnioskiem o odbiór końcowy robót na I piętrze, poddaszu i w oficynie mieszkalnej. Odbiór urzędowy nastąpił w marcu 1906 r. Wówczas też wydano zezwolenie na budowę tarasu i ogrodzenia parceli, które to prace ukończono 30 października tegoż roku. Budynek wyposażono w instalację wodną i kanalizacyjną. Projekt tych instalacji wykonała spółka Weidlich i Berthold.

Obiekt pierwotnie pełnił funkcje urzędowe i mieszkalne. Na parterze znajdowały się pomieszczenia biurowe. Wejście główne umieszczono w południowej elewacji – od strony dzisiejszej ul. Słowackiego. Prowadziło poprzez sień do reprezentacyjnego, przestronnego holu. Po obu jego stronach umieszczono najczęściej odwiedzane pomieszczenia: od zachodu kasę starostwa, a od wschodu salę posiedzeń Komisji Powiatowej oraz biuro starosty. Pomieszczenia te poprzedzono reprezentacyjną klatką schodową prowadzącą na piętro. W północnej części budynku znajdowały się mniejsze pomieszczenia biurowe, między innymi biuro kolejki wąskotorowej i biura starosty. Pokoje rozmieszczono wzdłuż biegnącego środkiem i połączonego z holem korytarza. Od północnej strony w elewacji zachodniej umieszczono jeszcze jedno wejście do budynku, prowadzące do ogrodu i połączone z drugą klatką schodową. Dodatkowe pomieszczenia biurowe usytuowano w specjalnie do tego celu zaprojektowanej suterenie (wysokość pomieszczeń wynosiła 3 m, a zagłębienie budynku sięgało jedynie 0,5 m poniżej poziomu gruntu). Na piętrze w części południowej znajdował się analogiczny hol prowadzący do przestronnej sali posiedzeń sejmiku powiatowego umieszczonej od zachodu i garderoby po przeciwnej stronie. Część północną zajmowało 8-pokojowe mieszkanie przeznaczone dla starosty. Poddasze, częściowo mieszkalne, należało do mieszkania starosty i mieściło jeszcze cztery dodatkowe pokoje dla służby. Budynek przykryto wysokim dachem mansardowym, pokrytym dachówką holenderką.

Bardzo zadbano o praktyczne, a także bogate w częściach reprezentacyjnych wykończenie i wyposażenie budynku. Podłogi i korytarze w części biurowej wyłożono praktycznym linoleum, w części mieszkalnej

zastosowano deski podłogowe oraz parkiet. Schody i balustrady głównej klatki schodowej zostały wykonane z drewna dębowego. Reprezentacyjna sala posiedzeń umieszczona na piętrze miała wysokość 5 m. Ozdobiono ją malowidłami i złoceniami, drewnianą, płycinową boazerią oraz bogatą sztukaterią pod sufitem. Również niektóre pokoje mieszkania starosty ozdobiono stiukami. W budynku zamontowano niskociśnieniową, wodną instalację grzewczą, oświetlenie elektryczne oraz instalację gazową. Pomieszczenia biurowe miały połączenie za pomocą wewnętrznych telefonów.

Równie reprezentacyjne, jak wyposażenie, są elewacje budynku. Użyto tu form nawiązujących do baroku. Całość elewacji została otynkowana, a dla wzmocnienia efektu część elementów dekoracji wykonano z piaskowca, na przykład piękny wykusz i detal architektoniczny wejścia w elewacji wschodniej oraz architektoniczne obramienie wejścia głównego. Łączny

Budynek starostwa powiatowego, pocztówka ze zbiorów Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy

koszt budowy obiektu wraz z wyposażeniem zamknął się w kwocie 187 tysięcy marek.

W okresie międzywojennym w budynku mieściła się siedziba Starostwa Powiatowego, w latach 1945–1975 obiekt pozostawał w użytkowaniu Powiatowej Rady Narodowej. Wtedy też przebudowano dach na wielospadowy. W 1975 roku zmieniono funkcję budynku z urzędowej na edukacyjną, w związku z czym dokonano modernizacji obiektu. Gmach przekazano ówczesnej filii Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej w Łodzi, na bazie której powstała Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego – obecny gospodarz obiektu.

Gmach Starostwa prezentuje architekturę eklektyczną, z przewagą form neobarokowych, co było w owym czasie charakterystyczne dla architektury świeckiej. Formy takie wykorzystywano chętnie przy wznoszeniu gmachów użyteczności publicznej, a także pałaców i kamienic. W budynku doskonale połączona została funkcja biurowa z mieszkalną. Zastosowano tu dogodny rozkład pomieszczeń dostępnych z holi i korytarzy. Wygodzie zarówno interesantów jak i mieszkańców budynku sprzyjało także zaprojektowanie dwóch klatek schodowych. Nowoczesność budowli dopełniały zastosowane tu instalacje. Gmach starostwa stanowił i stanowi po dziś dzień piękny element architektoniczny, doskonale prezentujący się na tle parku im. Jana Kochanowskiego.

Bibliografia:

E. von Saltzwedel, Kreisständehaus in Bromberg, „Zentralblatt der Bauverwaltung“, R. 1906, nr 57, s. 362–363.
G. Mienhardt, Die Entwicklung der Behörden des Landkreises Bromberg [w:] Aus Bromberg Vergangenheit. Ein Heimatbuch für Stadt und Landkreis, pr. zb. pod red G. Meinhardta, Wilhelmshaven 1973, s. 152–153.

Materiały archiwalne:

Akta budowlane z okresu pruskiego, Archiwum Akademii Muzycznej.